

پرشنه — ۱۴ حزيران ۱۳۴۰

برنجی سنه — نومرو ۱۶

اداره خانه : باب
عالی جاده سنده
وقت مطبعه سنه
متصل گوشه
باشنده نومرو «۱»
صاحب و مدیری
محمد مسیح

ملی مجموعه

آپونه اشراطی :
سنه لکی ۲۵۰
آلتی آیلخی ۱۲۵
فوق العاده نسخهلر
ایچون ۵۰۰ و ۳۰۰
غروشدر .

مجموعه من هیئتجه
طبعی تالیف ایدلمه
آثار اعاده ایدلمه

اونه بیه کونده بر پرشنه کونلری بیقرار ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، فنی ، رسمی مجموعه در

اسکی بر تورک افسانسی

بو مقاله ده ابو بکر الدواداری نك اوغوز نامه دن اقتباس ایله دیکی ملی تورک افسانه سی عیناً درج ایده چکم . بو افسانه یی احمد حکمت نك « یکی مجموعه » نك اسکی نسخهلرنده شاعرانه بر اسلوب ایله و بر آذربایجان ایدره نك نشر ایله مش ایدی؛ فقط بن بر وثیقه تاریخیه اولق اوزده اصل ائردن نقل و ترجمه اییدیورم . قوتله ظن ایدرم که احمد حکمت نك افسانه یی مذکور مقاله سی « آرشوآز یاتیک » ده کی ذکی پاشانك مقاله سیندن نقل ایتشلردر . بن بوملی افسانه نك فرانسجه و اصل عربجه متنه مراجعت ایدرم که بعضی برلری حذیف ایتک صورتیه نقل اییدیورم . متنک اصلی داماد ابراهیم پاشا کتبخانه سنك ۹۱۳ نومروسنده کی ائرمه در . باشدن نهایت قدر هر طرفی شایان تدقیق اولان بوملی افسانه یی بو مقاله ده یالکنز درج ایتکله اکتفا ایده چکم : « حین علیانک نا ایچریلرنده کونشک نیشای طلوعنده تعقیب ایتدیکی خط موازی استقامتده برداغ اوزانیرکه ذروه سی یدی فرسخلق بر ارتفاعده اولوب سرت و سیاه بر سیوری طاش کتله سیندن متشکلدر . بوتاکری نك دوغان کونشک بواشقیلرلندن بری محافظه ایچین قورولش رسدی ایدی . چونکه ایشقیلر بره دوغریدن دوغریه یاییله ایدی ؛ هر شی یاقوب قاووردیدی . بو صورتله کونش دوغونجه سمت رأسدن اعتباراً ۹۰ درجه اوزرنده ۱۲ درجه لک بر مسافه قطع ایتدکدن سوکره بره ده کییور و بوله جه حرارتی اعتدال و فکده بخش اولوبور . تورکیده بوداغ « اولو قارا داغی » دیرلر . [۹]

داغدن قایناوب غریبه دوغریلان متعدد چایلر داغرا مادار ۷۰ فرسخ جه وره سنده بویوک برکول میدانه کتیرر . بوکولدن داغ موازی بر استقامتده بر نهر جیقوب ۴۰ فرسخ قطع ایدر . بومسافه نك نهایتده موغولجه « قاشرماغ » و « ایدرماغ » تسمیه اولونان ایکی شهر واردر . بو شهرلرک هر بری داغرا مادار ۱۷ فرسخ طولنده و طالع طاشلرندن معمول بر حصار ایله محاطدر . بواکی شهرک ۴۰ عدد جین دیمیردن قابوسی واردر که کوموش کبی بالار . اوندن سوکره نهر منبت وانی ذرع اولونمش بر اوودن کچر . و متفرق قوللر آراییلر . سوکره بوسولر طولاً و عرضاً بر ییلق یوروش مسافه ده منبت بر اراضی بی اسقا

[۱] « ولف مرحله ده بو اسمی پاکش نقل اییدیور . بوراده « جی » حرفی فضله ظن اییدیورم .

ایدر . بو دیارده تصادف اولونان بر جوق ملترلر او ایکی شهری ید اداره سنده بولوندیران واسلافی کی « آلتون خان » نامی طاششیان حکمدارک ربقه اطاعتده بولونورلر . بو ملترلر قورقولاچق دوشمانلری یوقدر . حیاتلری راحت و هر دورلو ذوق و صفا ایله کچر . خارجی شرائط و اقلیم بونلرک اک اعلا ائیرله تقدیرلری امکاتی تأمین ایدر . عمومیتله جوق دلبرو یا قیشیقلی آدماملر اولوب ایچلرنده قطعاً خسته بولونماز . مملکت نه قدر قوه آتاییه مالک ایتسه کندیلری ده اوقدر برکت انساله نائلدرلر . سبجه لرده شطارت او قدر بر ایتشدر که اولولری ایچون بیله آغلاوب صیلا مازلر . ایچلرنده یوز سندن اول توللر بولونماز . و بونلرک تولوم حقتده کی تقلیلری اک عالی واک رقیق مذهبلرک مفکوره سی در .

جدری « اولو آتاجی » یعنی « بویوک آتای بابا » درکه بونک یارادایلشی حقتده شرع شریفک بوراده نقلی تجویز ایده میه چکی بر طاق روایات و غنچه لری واردر . بومقبوی شخص « قاراداغی » دیدکلری بویوک سیاه رنگلی جیلک ذروه سنده ، داخلنه انسان کیرمز بر مغاره ایچنده دوغمشدر . بوراسی مقدس بر محراب اوله لیدن بری صوک درجه ترینه نه مستقر قدر ؛ چونکه قومک عرقنده معتاد اولان یمیشلری داغما بوداغه دونه رک یارلار . تعبیری ده شودر : « قاراداغی آجون = سیاه جیلک حقیقچون » [۸] عجملر ده عتی جده منسوبیت داغا ایدرلر و نوکا کیومرث (فرسلرک بدری) نامی و برلر .

اولو آتاجی طبق کندیسی کی یارادایش اولان و تاتارجه « اولو آتاجی » نامی طاششیان زوجه سیندن بر ذریت میدانه کتیریدی . بو ذریت چارچاقوب تورم بوب اورده دی . بونک اوزرینه آرمه منازعه لر ، تجاوزلر باش کوستردی . بونلر نه نهایت و برمک ایچین خالق باش بوغ ویا اک بویوک حاکم اولق اوزده اولو آتاجی اولاندن اک بویوکنی انتخاب ایتدی .

ایلك تورک حکمداری بو اولدی . وفاتنده برینه بویوک اوغلی کجیدی و باباسی ایچین محتتم جنازه آلایلیری بایدردی . جسدی آلتون تابوت ایچریسنه موضوع اولدینی حالده اطرافنده داغما فانوسلر یانان تختک اوزرینه قوتولدی . اوندن سوکره بویوک بر مراسم بایلیدی که هر ییل دونومی تسعید ایتلکده وسنه نك ایلك کونی اعتبار اولمقده در . بوقراله « آلتون خان » یعنی

[۱] مؤلفک نقل ایتش اولدینی بونورکه عبادده بوزوق اولسه کرک . چونکه « آجون = آژون » بلم ییلدیکمه کوره « دنیا » دیکلدر . بوراده کی آجون کله سنک « ایچین » اولسیندها دوغری ظن اییدیورم .

کنج قیزه طوتولمش واونی که بیراقش . یاواش یاواش دیلیرنی آکلامغه باشلامش؛ و دنیانک باشقه برلرنده بوآملر و کندیشی کی بر جوق انسانلر بولوندیغنی اوکره نجه کندیلرینان نایمچین یالکز قالاقلرینی و کیمک طرفندن بو برلر کتیریلکلی صومرش . اولرنده شو جوانی و برمشلر : دوشانلریمز مملکتیمزی باصوب بوتون ماتمیزی اولدیردیلر ، بزه قاجدق ، بو طسایمادیغمز برلر اوغراق . بوصورتله بڑ « نمار » یعنی بولی شاشانلر اولدق .

اوندن سوکرا کنج قیز بر اوغلان دوغورمش . بو بوک بالاری بوکا « نمارخان » آدینی قویمشله ، باباشنده « آب قاره آرسلان بسلجکی » یعنی « کوچوک قارا آرسلان یاوروسی » نامی و برمشلردی . بو آدمارک بر قیزی اولمش ، بونی نمارخانه و برمشلر ؛ اوندن سوکرا بربری آردنجه بر جوق ازدواجلر سایمنده بوملت چوغلش .

نمارخان « ساباسافو » Sabasafu ، دنیلن تورک دودوکنک موجدیدر . کندیشی بونکله آطه جقلرده کی قوشلرک سسلرینی تقلید ایدهدرک اولارمش . بونک اوج اوغنی اولمش : جنکیزخان اوغوزخان ، آتون خان که بونلر بوتون نمارلرک ایلمک جدلریدر . بو حکایه بی بیتیردکن سوکرا جبرائیل بوکا بر علاوه اولق اوزره شو واقعاتده نقل ایدیور : جنکیز خانک نمارخان اسمنده بر اوغنی اولمش ، اوده کندی اوغله باباسی جنکیز خانک اسمنی طاقش . بوچو جوق باشرماعده برومیرجیدن اوق اوجلری اتمانی اوکره نمش ، مملکته دمیر کتیروب بونکله بر سنه اوق اوجلری یاپار ، سوکره کلوب شهرده ساتارک عاله سفی چکیندیردیش . جنکیز خانک اون ایکی اوغنی اولمش ، شوکت و قدرتی آتمش . اوغلارندن الک قوی و جسوری اولان نمارخان حیوانلری صید ایچین آو قوشلری تربیه ایتمکی اوکره نمش . ایشته بویه حکمدار آتون خانک اوغللری هر سنه کلوب « طوغرول » دیدکلری شاهین ایله بورلرده اولانیرلردی . آودن سوکره مملکتک بو بوکلری ، از جمله جنکیز خان و اوغوللری بونلری بایخته قادار تشیع ایدرلردی .

۶۰۹ سنه سنده آتون خانک اوغنی « کوموش خان » جنکیز خانک اوغنی نمارخان ایله برلکده آوه چیقمشیدی . ایکی شهزاده مک آوجی قوشلری عینی آو اوزرینه صالدیلر . نمارخان اوتکی شهزاده مک قوشنی دفع ایتدی . آوی آلوب بریلرجه سفی کندی قوشنک آجانی تسکین ایچین کسوب ویردی . کوموش

« آتون حکمدار » نامی و برمشدر . اوندن سوکره بو عنوان اولوای آناجی سلاله سندن نخته چقان بوتون حکمدارلر و برمشدر . بونلر سنلر وعصر لرجه کمال رفاه و سعادتله یاشادیلر ؛ تا که ، ایلری ده نقل ایدهدرکمز بر طاقم و قوعاک ظهوری نتیجه سنده ، طالع کندیلرینه حاکمیتدن سوکره محکومیتی ، تعالیدن سوکره انحطاطی کوستمشدر . یوقاریده بحث ایتدیکم و ایچر . یسندده کتیر حیوانانه و مبدول نایابه مالک بر طاقم آطه جقلر بولومان کولک قرینده یابانی حیوانلر خصوصیه اک بویوک « باقتریان دوه » لرینک بوینده سیاه آرسلانلر یاشایوردی بونلر چوق کترتلی ایدیلر و هیچ کیمسه بوحوالی به آدم آتمغه نرسارت ایدهدیوردی .

طالبو که بورادن اوزاق بر مسافه ده ، « تیت » مملکتی واردر که بوراده مسکولرک ایچنده اک مشهور مسکک کیمه لرینه مالک غزاللر بولونوردی . تیتلی بر که قالدین اودون آرامق ایچین بورایه کلدی و براوغلان دوغوردی . بوچو غلک اوزرینی اورتمک ایچون اوت طولامغه کیدرکن بر قارتال بونی قایمش و نجه لری آره سنده داغک یاقینلرینه قدر نقل ایتش و اوراده چالیرلر آره سنده ایکی یاورو دوغورمش اولان بر دیشی آرسلان یانه بیراقشیدی . قارتال دیشی آرسلانی کورونجه قاجش ، آرسلانده یاورولریه برلکده بو اوغلانی ده دوغورمش اولدیغنی ظن ایتش ، جنب حقل فیض الهامیه یاورونی صاقلاوب اسیرکمش و بسله بوب بو بومش ... آرقداشلری کی باقیلان چو جوق آرزمانده مدمش بر قوت کسب ایتش . حتی قارتی دو یورمق ایچین آرسلانلری بیه تولدیروب بیرمش ، اونک ایچین کندیشی کورده آرسلانلر دورما بوب قاجارلریش .

بر کون بویه اوطسورورکن اطرافنی تهدیدکار آرسلانلر صارمشیدی آدم اوغنی کورمش . بونلردن اوچی ارکاک ، اوچی قالدین ، بری ده کنج بر قیز ایش . بونلرک بیجم و یاییلشیری کندیشکده اصلی انسان اولق اعتباریه قرابتدار اولدیغنی سزمش . آتدینی مدمش بر نمره ایله آرسلانلری اورکو تهرک قاجیرمش . بو نمره مک کورله مهنی دیوان ، بو دیو کی چهره نی کورده انسانلر همان قارشیسندده یره قایمیشله . بونلری اشارت ایله نسکینه چالیشمش ، چونکه دیلرندن آکلاما بومرش . بونلر آو کتیرمش ، اولرنده بونی قیزارتمشله . آرسلان بو بیکلری بیش و قندندن خوشلانش . یابانی حیوانلردن پروالری اولمان بو انسانلر بر قاج کون بو نعمتلر ایچنده یاشامشله . آرسلان

شرقی

یوق خو فز آشفته لك زانی تلندن +
 بزبادی بیك بر كوزمك ایچك اندك!..
 چكك نه قدر واركه بودیا املندن +
 بزبادی بیك بر كوزمك ایچك اندك!..

كون كلدی كه بر بوسه دنیاری و وردك +
 یار او غریبه هب بولره ذیبا لری مردك +
 كون كلدی كه بر شعر ایل و صلتله ایردك +
 بزبادی بیك بر كوزمك ایچك اندك!..

محمد مسیح

آلدی. عسکرلرک هر بری شهرلرینه دوندکلری زمان مزارقارلرینک
 اوچنده مقهور دوشمانک باشلرینی کتیره جککردی. جنکیز خان
 مجلسنی طربلادی و پلانی ایضاح ایتدی. داغک اتیکنه اولجه
 مقتول دوشمنش اولان عسکرلرک تعجبناسیله کیمش قوروقلقلر
 صییره لیوب قولی بر احتیاطلری بولوندی ظنی و بره جکدی.
 اوندن صوکره دوت قول اوردویه آیریلنجه جق؛ دوشمان
 بوقوروقلقلر اوزرینه بورورکن اوج قول اوردو اوج طرفدن
 هب بردن هجوم ایدم جککر، دردنجیسه دره افرلندن کسه جکدی.
 مظفریتدن صوکره، مغلوبلرک باشلری مزارقلره طاقیلاجق،
 الپسه و تجهیز نلری کیله جک، بوسورتیه شهرلرک اهاالیسی کندی
 عسکرلری کلور ظنه دوشورولرک آلداسیله جقدی. جنکیز
 خانک تخمینلری بردها تحققت ایتدی؛ هر ایکی شهر ضبط ایدلدی
 آلتون خان بوتون عالمه سیله بر ایکده تلف ایدلیدی. اهاالده
 تارالارینی سوروبا کمک، ویرکی ویرمه و یاخود دوقومه جیلق
 صنعتیه اشتغاله مجبور ایدلیدی.

آرتق هجرتک ۲۱۱ سنه سنده فارسیدن ترجمه اولونان عربجه
 اوغوزنامه نکه - بوقاریده نقل ایتدیکنم ایضاحاسیله مندرجاتی
 حقنده قطعی بر فکر ایدینه ییلورز. حسین نامی

خان بوصایفیسز لقند فنا حالده آلتونرق جکبلدی. تاتارخان ایسه
 هیچ عذر دیله مکسزین وقعه بی پدري جنکیزخان نقل ایتدی.
 جنکیزخان اولاخاقانی تحقیر ایتش اولدیلندن دولانی کندیسینی
 مؤاخضه ایتدی. فقط صوکره کورمش اولدینی بر دویا ایل
 کندیسینه مشرقدن مغربه قادار، مغربده اوقاق برقم بر مستننا
 اولق اوزده، قنوجات و اقتداره مالک اولاجنی آکلادی.
 بونک اوزرینه بکلرک برمدت ایچین شهره کیمه لرینی منع ایتدی.
 برمدت صوکره، خاقانه منسوب ۷۰۰ آتلی کندیسینی و
 اوغلارینی کورمه کادیلر؛ جنکیز خان بونلری قونوقلادقدن
 صوکره که جهلین نولدرتدی. اوندن صوکره کندی بوسینه
 منسوب بکلرک الک جهلیرلندن ۳۰۰ قادارینی طوبلادی بونلره
 دائما متحد بولونمهلرینی، چونکه بونک اوقک قولایجه قیریله
 بیله جکفی، حالوکه بردسته اوقک پارچه لانه مایه جنی آکلادی.
 ایکی درجه لی براتخاندن صوکره جنکیز خان دیگر ایکی بک ایل
 برابر رئیس تعیین اولوندی. بونک اوزرینه معبوده «خاتون آقا»
 نکه معبدینه کیده رک هر ایله نکه اواکنه اوزرینه کندی آدلری
 یازیلی برطاس جوریا قوبدیلر. بردن بره اله نکه مقامندن برصدا
 چیقمش: «جنکیز خان زمانک حکمداریدر. آلتون خانی او
 نولدره جکدر. آتشلر خاننک خانی در. اوکا اطاعت ایدک،
 راحت وامینده اولاجکسز. درکن باقدیلرک جنکیز خانک
 طاسی بوشامش، یا لکیز غریب طرفنده برپارچه برقلش. بونک
 اوزرینه جنکیز خان خاقان انتخاب اولومش و ۱۲۰۰ سوادری
 اولق اوزده ۴۰۰ نفر عسکرینی جمع ایتش. دوستی دمیرچی
 واسطه سیله آلتون خانک قوتندن معلومات آلاق ۵۰۰۰
 سوادریسی اولدینی اوکره نمش. قبیله بکلرینه بونلره دوشمانی
 داغک قورقونچ بوغازلرینه چکمدن عبارت اولان پلانی ایضاح
 ایتدی. بونلر اووه نکه ثروت لرینه قایلارق بورلره بورومکدن
 چکینه جک وراحتلق ایچنده هر درلو سفاهت و طاشقیناقلره
 داله جقلاردی. بوله جه ذوق عشرتدن بورولوب بزکین دوشونجه
 بونلر هب بردن اولدر برله جکسیدی. جنکیز خانک تخمیناتی
 نقطه سی نقطه سینه تحققت ایتدی. دوشمانک بونون اوردوسی
 محو و هلاک ایدلیدی.

جنکیز خان اوردوسی تفتیشدن کچیردی. اردو جوارده کی
 چوبانلرکده التحافیه ۳۰۰۰۰ کیشی به بالغ اولمشدی.

درکن خاقان زاده کوموش خارک اولوی آتاجی نسلندن
 ۱۰۰۰۰۰ کیشی ایله کلوب ایچلرندن تک بر آدم بیراقایجینی خبر